

Krošnja

Blaža Poberaja

Blaž Poberaj je bil star mož in na svojih plečih je nosil veliko, leseno krošnjo. Bila je stara, že vsa črnika-sta, edino bogastvo, ki ga je bil Blažu zapustil oče. Bila mu je zvesta spremljevalka na vseh njegovih po-tih. Bila je kakor tih kofček, kjer se je lahko odpočil; včasih mu je bila nema svetovalka, zopet drugikrat kakor dobra roka, ki je dajala, kar je potreboval. Iz nje je jemal nože in nožičke, kadar je popravljal ko-še in košare; kladivca, klešče, dolge igle, kadar je urejeval in spravljal v tek podrte ure; šila in dreto, ko je krpal čevlje; šivanke in škarje, ka-dar je bilo treba zašiti dežnik. Vse je bilo v njej in še marsikaj. Bili so notri predali in skriti predalčki. V njih so ležale samo svetle in lepe reči, kakor ogledalca, nožki, veriži-ce; celo prstani so bili zraven. Bil je notri še posebno skrit predal in v njem denar, veliko denarja! Mor-da celo zlat denar. O!

Na vrhu krošnje sta bila počez privezana dežnik in palica. Dežnik za dež in hudo uro, palica za pse in strme klanice. Včasih, kadar je po-čival, je Blaž iz nje privlekel v pa-pir zavito klobaso in kruh. Kadar je zašel med otroke, je jemal iz nje suhe hruške in jih metel med nje. Ako ga je na poti zalotila temna noč, je poiskal drevo, prislonil obenj težko krošnjo, položil nanjo glavo in zaspal. Zares čudovita

krošnja, kakršnih že zdavnaj ni več...

Ljudje so Blaža Poberaja povsod radi imeli. Kadarkoli se je v vas pri-majala črna omarica z dežnikom in palico na vrhu, vselej je prišlo z njo nekaj, kar se ne da natanko oprede-liiti. Nekaj, kakor prijeten vonj, ka-kor dobra beseda, kakor lepa misel. Ljudje so kar sami od sebe poiskali preluknjano rešeto; lonec, ki bi ga najrahljejša sapica razsula; čevlje skoro brez podplatov; uro, ki je sta-la že pol leta; jerbas, ki ... ali kdo bi preštel in pregledal vso to ropo-tijo, ki so jo znašali skupaj in raz-stavljali pred Blaža. Blaž se je smehljal, požvižgaval od časa do časa ali zamomljal prijetno pesmico in obračal uboge reči v svojih velih rokah. Sem pa tja je segel v kroš-njo, ki je čepela zraven njega, in iz-vlekel iz nje kako orodje, kos plo-čevine, pest žebličkov, košček lesa, zaplato blaga... Potekel je dan, včasih dva, da, celo trije, ko je Blaž speč skrbno pospravil kladivca, ši-la, klešče, žebličke, vijake, koles-ca... nazaj v krošnjo. In ura je fe-daj veselo zatiktakala na steni; lon-ci niso več puščali vode; rešeto je sejalo moko; dekla je obula čevlje in šla v njih naravnost na razmoče-no pot. Blažu je gospodinja stisnila v roko srebrn denar in kos kruha. Oboje je spravil, rekel zbogom in se odpravil naprej.

Naneslo pa je, da ni bilo dela. Čim bolj je družina preudarjala, kaj bi bilo vredno popravila, tem manj se je domislila. Blaž pa ni prišel v zadrego. Odprl je skriven predal in je postal trgovec. Privlekel je iz njega trakove za čevlje, kos dišeče-ga mila, škatlo naprstnikov, zavoj-

ček šivank... Razstavil je pisano robo po mizi, da je vsa družina lahko napasla lačne oči.

»To je po tri, to dam za dva, tole pa dobite pri meni za pet«, je razlagal in vabil. In je gospodar kupil par trakov, gospodinja naprstnik in zavoječ šivank, hlapec nož in de-

»He-e«, je potegnil za vajeti. »Blaž, Blaž, kako pa to?« je povprašal.

»O Bog, o Bog!« je stokal Blaž.

»Zlezite na voz, če ne morete hoditi!« je svetoval hlapec. Dvignil ga je iz prahu in posadil njega in krošnjo na voz.

kla dišeče milo. Pa je pospravil kramo in denar v skriven predal, zadel si težko breme, pozdravil, stopil na belo cesto in je bil zopet Blaž Poberaž. Človek, ki je znal vse, čeprav se ni ničesar izučil; mojster brez delavnice; trgovec brez trgovine; popotnik brez doma; romar brez kraja...

Naposled je prišel konec. Zelo žalosten konec.

Sredi predpusta je Blaža objela huda slabost. Noge so se mu tresle in krošnja ga je pritisnila globoko k tlom, izpod sivih las so zapolzele drobne potne kaplje na sivo lice.

»O Bog, o Bog!« je v strahu zajekal. Sesedel se je v prah sredi ceste. Tam ga je našel hlapec Janeza Bezlaja, ki se je vračal s konjem in vozom domov v Globoko vas.

»O Bog, o Bog«, je slabel Blaž in se oprijel krošnje, ko je hlapec švignil z bičem in je odropotal voz naprej.

Ustavil se je pred veliko Bezlajevo hišo. Komaj da je poznal Blaž to hišo in ta kraj. Globoka vas mu ni bila nikoli preveč pri srcu. Polna je bila samih Bezlajev: bili so tu štirje bratje Bezlaji; dva strica Bezlaja; tet Bezlajk cel trop; botrov in boter Bezlajev; in za vsemi temi se je vila nepregledna procesija mahljastih Bezlajev. Sami Bezlaji... Spominja se, da so ga osorno odgnali, kadarkoli ga je slučaj prinesel mimo. Le malo dela je bilo tu in še pri tem so se pulili za ceno, kadar je bilo treba plačati. Spominja se, prav dobro se spominja, kako so postra-

ni gledali njegovo krošnjo, kako so zavidno mežikali in si dajali tajna znamenja. In zdaj je življenje dopustilo, da ga je pobral na cesti Bezlajev hlapčon in ga privedel na ravnost v sredo teh groznih Bezlajev...

»O Bog, o Bog!«

Bezljaji so pritekli skupaj, ko je voz obstal pred hišo. Na pragu je stal gospodar in začudeno gledal na voz. Pristopil je bliže.

»Jhm, ne vem, če bo kaj dela!« je suho povedal.

»O Bog, o Bog, saj gre vse h koncu!« je zdihoval Blaž in hotel zlezti z voza. Gospodar se je za trenotek ustrašil, a ko je pogledal krošnjo...

»Slabi ste, oče, slabi! Čakajte, naslonite se name!« je sladko začebljala teta Jera, ki je tudi pogledala krošnjo. »Kar z menoj boste šli, potem...« pa je spet pogledala krošnjo. Izgovoriti pa že ni mogla več do konca, kajti zraven se je prirnil mladi Jaka Bezlaj, prijel je z eno roko Blaža, drugo je položil na krošnjo.

»Kar pustite, teta«, je rekel teti, ki ga je strupeno ošvrknila s pogledom. »Bom že jaz, bom že jaz!«

Pa tudi ta ni spravil Blaža z voza, kajti vmes je tiščala vsa žlahta iz dvanajstih hiš in ponujala umirajočemu Blažu pomoč, zraven pa je pohlepno zavijala oči proti krošnji.

»He, ti, zapelji čisto pred duril!«, je zaukazal Janez Bezlaj hlapcu. Voz se je premaknil, Bezljaji so odskočili. Pred pragom je Janez prijel Blaža, hlapec krošnjo in za njimi so se zaprla vrata.

»Lakomnik nikdar siti!« je zmerjajala teta Jera.

»Skopuh!« so godrnjali drugi.

»Da le more, da ga le sram ni!« je zabavljajal brat Jaka, kateremu je bilo žal bogate krošnje. Nato so se razšli in z zeleno zavistjo mislili na dragoceni plen Blaža Poberaja...

Blažu so postlali pri peči. Krošnjo so hoteli odnesti nekam v vežo, v kuhinjo, pod streho. Joj, krošnjo so hoteli odnesti.

Blaž se je zganil in se v bolečini in strahu dvignil z ležišča.

»Ne, ne krošnje, ne proč! Naj bo tu! Pustite! Pustite!« Pustili so jo. Gospodar jo je postavil na stol ob zgglavju.

Blažu so stregli, kakor bi stregli sebi. Ponoči je spal v izbi hlapec, da bi pomagal, če bi Blaža napadla prehuda bolečina. Blaž pa je mirno in vdano ležal ob peči; sem pa tja je dvignil koščeno roko in pobožal krošnjo ob vzglavju.

Peti dan se je skrivaj oglasila teta Jera Bezlajka, tista, ki ga je prva začela vleči z voza. Pod predpasnikom je nesla kos belega kruha in skledico kave.

»Popili bi tole in pojedli, Blaž! Že takrat sem vedela, kakšni bodo z vami. Seveda — Bezljaji!« je žvrcolela ob njegovi postelji in ni pomišljala dovolj, da je sama tudi istega rodu. Z enim očesom je ogledovala skrinjico na stolu. Potem mu je popravljala zgglavje. Pri tem je z nogo sunila ob stol, da se je z ropotom prevrnila krošnja na tla. Blaž se je zdrznil, Jera se je naredila obupano, na tihem pa je prisluhnila, če bo v krošnji zacingljalo zlato. Toda krošnja je padla z razklanim trusščem, kakor debela klada. Teta Jera se je nevoljno namrdnila, postavila je omarico nazaj na stol. »O saj je čisto lahka ta reč, kar prelahka!« je

premišljevala, ko je smuknila iz hiše. Blažu potem ni več nosila belega kruha in kave.

Neki dan nato je pricapljal k njemu Jožek, pet let stari, razvajeni sinček Jakoba Bezlaja. Naslonil se je k postelji in z ročico pokazal na krošnjo: »Kaj pa imate v krošnji, stric? Ali je denar?«

Blažu Poberaju so zatrepetale oči. Ničesar ni odgovoril. Mali je čebljal dalje:

»Ko boste umrli, jo bodo afa odprli! Takrat bo naš!«

»O Bog, o Bog«, se je utrvalo v Blažu, da je otrok preplašen pobegnil.

Drugo jutro, ko se še ni zaznal beli dan, je Blaž Poberaj umrl. Pustni torek je bil in od vsepovsod je dišalo po ocvrtih krofih. Na štedilnikih Globoke vasi so se kuhali lonci mesa in klobas, krčmar je točil vino ves dan, iz gostilne se je slišalo vpitje in vrišč; vmes je prešerno hreščala harmonika.

Tu pa je ležal Blaž Poberaj mrtev; sam s svojo krošnjo. Stala je na stolu, on pa je počival na visokem odru in dve sveči sta mu goreli ob strani...

Čez tri dni so se zbrali v hiši vsi Bezlaji, da vidijo, kako bo odprl

Janez Bezljaj krošnjo in kako bo iz nje pobral... Kaj bo pobral iz nje? Saj to je: kaj?...

Janez je pristopil k stolu; ostro sekiro je imel v roki. Več kot petdeset zavistnih bezlajskih oči se je uprlo v to ostrino, ki je navirala črviva vratca. Nekaj se je preklalo omarica se je odprla.

Bila je popolnoma prazna... Le pošasten mrak je režal iz nje in duh po preperelosti je puhtel iz praznih predalov. Janez Bezljaj ni vedel, da je Blaž zadnje leto izpraznil vse kotičke in dal kladivca, klešče, dišeče milo, usnjata jermenca, srebrne verižice, denar... in vse drugo za kos kruha, skledico mleka, prenočišče na senu. Ker Blaž Poberaj že vse leto ni bil ne mojster, ne trgovec, ne dobrodošel rožmar. Ne, že vse leto ne! Bil je samo star mož, s težko sapo, povsod nadležen in odveč. Da bi to vedel Janez Bezljaj, bi moral Blaž umreti sredi ceste, na travniku, v svisljih ali kje drugje. Da ni bilo krošnje, bi Janez Bezljaj to gotovo vedel...

Bezlaji so škodoželjni odšli iz hiše, Janez pa je še tisto uro potisnil krošnjo v peč. Zdaj je že zelo dolgo, odkar ni Blaža Poberaja, ne njegove krošnje. Le Bezlaji so še ostali in še zmeraj več jih je.

PUST

Dolgo krilo,
pajčolan,
židan sončnik,
zlat uhan.

Včeraj punčka
sem bila,
danes prava
sem gospa.

Krinka skriva
mi obraz,
brž ugani,
kdo sem jaz?